

Lommel

**POLSKI CMENTARZ WOJENNY W LOMMEL
NIEDZIELA, 24 WRZEŚNIA 2023 R.**

**POOLSE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS
LOMMEL, ZONDAG, 24 SEPTEMBER 2023**

Ambasador
Rzeczypospolitej Polskiej

ZWIĄZEK POLAKÓW W BELGII
POOLSE UNIE VAN BELGIË

ZARZĄD GŁÓWNY
HOOFDSTAD

PLAN UROCZYSTOŚCI NA CMENTARZU WOJENNYM W LOMMEL

PROGRAM NIEDZIELA, 24 WRZEŚNIA

13:15 CEREMONIA ZŁOŻENIA KWIATÓW PRZY
POMNIKU OFIAR I I II WOJNY ŚWIATOWEJ

14.00 ROZPOCZĘCIE UROCZYŚTOŚCI
NA CMENTARZU WOJENNYM W LOMMEL

- PRZYBYCIE PRZEDSTAWICIELA JEGO WYSOKOŚCI
KRÓLA BELGII
- ODEGRANIE HYMNÓW PAŃSTWOWYCH KRÓLESTWA
BELGII I RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
- ZAPALENIE ZNICZA
- PRZEMÓWIENIE BURMISTRZA MIASTA LOMMEL
- PRZEMÓWIENIE AMBASADORA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ W KRÓLESTWIE BELGII
- PROGRAM ARTYSTYCZNY UCZNIÓW SZKOŁY
POLSKIEJ IM.GENERAŁA STANISŁAWA MACZKA
PRZY AMBASADZIE RP W BRUKSELI Z SIEDZIBĄ W
ANTWERPII
- MODLITWA ZA POKÓJ
MINUTA CISZY
- ZŁOŻENIE WIENCÓW I WIĄZANEK
- LAST POST
- WYPROWADZENIE SZTANDARU I HONOROWEJ
ASYSTY WOJSKOWEJ
- ZAKOŃCZENIE UROCZYŚTOŚCI WPISEM
ZAPROSZONYCH GOŚCI DO KSIĘGI PAMIĄTKOWEJ

**WYSTĄPIENIE PANA BOBA NIJSA,
BURMISTRZA MIASTA LOMMEL**

**CEREMONIA NA POLSKIM CMENTARZU WOJENNYM,
LOMMEL 24 WRZEŚNIA 2023 R.**

Szanowny Panie Ambasadorze Siemianowski
Szanowni Weterani
Drodzy Goście
Drodzy Przyjaciele z Polski

Oczywiście nie jest to nasze pierwsze spotkanie tutaj.

Pomimo iż powodem naszego dzisiejszego spotkania są wydarzenia bez wątpienia tragiczne, pragniemy przeprowadzić niniejszą ceremonię w serdecznej atmosferze. Jest to spotkanie między przyjaciółmi. Spotkanie między Belgią a Polską, między dwoma zaprzyjaźnionymi krajami. W tym miejscu pragnę podkreślić, że za każdym razem mamy zaszczyt gościć przedstawiciela Rodziny Królewskiej.

Ale przede wszystkim pragnę powiedzieć: nasze coroczne spotkanie tutaj jest szczególnie potrzebne. W obecnych czasach bardziej niż kiedykolwiek.

Spotykamy się tu przynajmniej raz w roku, aby oddać hołd polskim wyzwolicielom z 1. Polskiej Dywizji Pancерnej generała Stanisława Maczka. To niezmierny zaszczyt, który powinniśmy powtarzać co roku, dla tych 257 młodych mężczyzn, którzy oddali życie za wolną Europę. Jak już powiedziałem, nie jest to nasze pierwsze spotkanie. Wielu z was już tu było, dlatego nie muszę przedstawiać wam naszego miasta, naszego ukochanego Lommel.

Ale dzisiaj nie mogę nie zaznaczyć jednej ważnej rzeczy o naszym miasteczku. Lommel to miasto graniczne. Granica zawsze odgrywała ważną rolę w historii. Możemy powiedzieć, że Lommel, to miejsce, które odegrało kluczową rolę w zatrzymaniu agresora i przyczyniło się do wyzwolenia Europy. Mniej niż kilometr stąd znajduje się most, znany dziś jako Most Joe'ego. Jego zdobycie 10 września 1944 roku umożliwiło aliantom, w tym Irish Guards, uzyskanie ważnego przejścia do Holandii i przedostanie się do granicy znajdującej się kilkaset metrów dalej.

Niestety, do maja 1945 roku, nie mogliśmy jeszcze mówić o wolnej Europie. Świadomie podkreślam tę granicę, ponieważ dzisiaj także wiele możemy powiedzieć o granicach.

Na waszej wschodniej granicy rozgrywa się od półtora roku straszna tragedia. Siedemdziesiąt siedem lat po zakończeniu II wojny światowej Europa została ponownie wciągnięta w okrutną wojnę. Siedemdziesiąt siedem lat po zakończeniu II wojny światowej, agresor ponownie zaatakował wolny kraj w Europie. Atak ten niesie za sobą okropne skutki. Miliony ukraińskich cywilów ucieka z kraju, podczas gdy ich armia robi wszystko, co w jej mocy, by stawić opór agresorowi.

Liczba Ukraińców uciekających do Polski z powodu rosyjskiej inwazji przekroczyła 4 miliony. Lommel również przyjmuje uchodźców z Ukrainy. Czynią to zwykle rodziny, które otwierają swoje serca dla ludzi w potrzebie. Jeżeli II wojna światowa nas czegoś nauczyła, to tego, że nie wolno wahać się pomagać naszym sąsiadom, pokojowym Europejczykom, wtedy gdy jest to potrzebne. Dobre przyjaźnie opierają się na wzajemności.

Tak jak i my zebraliśmy się dziś razem. Dlatego chciałbym dzisiaj również oddać wielki szacunek licznym Polakom za ich pracę i bohaterские przyjmowanie uchodźców wojennych z sąsiedniego kraju.

Po raz kolejny Polska staje w obliczu straszliwej wojny, tuż przy jej granicy. Chcę Wam to dzisiaj przypomnieć, chociaż pewnie doskonale o tym wiecie, że w II wojnie światowej zginęło 5,7 miliona Polaków. Najwyższy odsetek ze wszystkich okupowanych krajów, aż 16,5% jego ludności. To straszna cena. Jednak wielu młodych Polaków walczyło u boku aliantów, zarówno tutaj, jak i w całej Europie, aby uwolnić nasz kontynent. Byliście pierwsi w tej walce.

Polska stanęła wtedy, i dziś ponownie stoi, po dobrej stronie historii. A która to strona historii? Jest to strona wolności. Tych 257 młodych mężczyzn jest cichymi świadkami, lecz my nie możemy dziś milczeć o strasznych wydarzeniach w waszym sąsiednim kraju. Przemawiam do was, aby przerwać milczenie.

Dziś, w tym samym celu, razem ze mną przemawia także Ambasador Polski w Belgii, Pan Rafał Siemianowski. Kilka lat temu nasz król Filip i prezydent Polski Pan Andrzej Duda także przemawiali tutaj, z tą samą intencją.

Róbmy to dalej razem. Nie przestawajmy mówić. Dziś, jutro i w przyszłości. Ponieważ wolność nie znosi milczenia. Demokracja nie znosi milczenia. W wolnym kraju, w demokracji, rozmawiamy ze sobą. Wolne słowa, od tego się zaczyna. Wolność jest naszym najwyższym i najważniejszym dobrem.

To rozumieli doskonale ci 257 bohaterowie z Polski.

Chciałbym im złożyć hołd.

Pozdrowienie i hołd dla wszystkich polskich bohaterów, którzy znaleźli tu swoje ostatnie miejsce spoczynku.

Dziękuję wam.

Za waszą i naszą wolność.

PAN BOB NIJS
BURMISTRZ MIASTA LOMMEL
LOMMEL 24 WRZEŚNIA 2023 R.

Ambasador
Rzeczypospolitej Polskiej

**WYSTĄPIENIE PANA RAFAŁA SIEMIANOWSKIEGO,
AMBASADORA RP W KRÓLESTWIE BELGII
CEREMONIA NA POLSKIM CMENTARZU WOJENNYM,
LOMMEL 24 WRZEŚNIA 2023 R.**

Ekscelencjo, Szanowny Panie Burmistrzu,
Szanowni Państwo,

Zgromadziliśmy się tu dziś, na Polskim Cmentarzu Wojennym w Lommel, aby uczcić 79. rocznicę wyzwolenia Flandrii, w którym kluczową rolę odegrała 1. Polska Dywizja Pancerna, pod dowództwem generała Stanisława Maczka.

Szanowni Państwo, jestem pod wrażeniem, że tak wielu moich rodaków po raz kolejny przyjechało do Lommel, aby oddać hołd polskim żołnierzom, którzy oddali swoje życie w walce z niemieckim agresorem. Jest to dowód na to, że nasza polska historia, bohaterstwo naszych przodków łączą Polaków, tych mieszkających w Ojczyźnie i tych rozsiansych po całym świecie. Wrzesień jest szczególnym miesiącem, w którym przywołujemy wiele tragicznych i bohaterskich epizodów II wojny światowej. 1 września 1939 roku niemiecka agresja na Polskę rozpoczęła najstraszniejszą wojnę w dziejach świata. Pamiętamy bohaterskich obrońców polskiej poczty w Gdańsku, pamiętamy o żołnierzach broniących składnicy na Westerplatte i o cywilnych ofiarach nalotów na Wieluń o poranku 1 września 1939 r. To co wówczas rozpętały Niemcy to nie była zwykła wojna, to było barbarzyństwo i terror.

17 września Polska została zaatakowana przez Związek Sowiecki. Rozpoczął się kolejny etap tragedii polskiego narodu. Od tego momentu dwa zbrodnicze reżimy ręka w rękę niszczyły polską państwowość i dążyły do unicestwienia polskiego narodu.

Wreszcie wrzesień to także miesiąc, w którym, w szczególny sposób tutaj w Belgii, pamiętamy o polskich wyzwolicielach Flandrii. W ostatnich tygodniach, ja wraz z moimi współpracownikami odwiedzaliśmy miejscowości wyzwalane przez dywizję generała Maczka i praktycznie wszędzie na rocznicowych uroczystościach spotykaliśmy przedstawicieli belgijskiej Polonii. Za Państwa obecność i zaangażowanie bardzo dziękuję.

W szczególny sposób dziękuję polskim i polonijnym szkołom za obecność na tym cmentarzu i w innych miejscach pamięci we Flandrii. Dzięki Waszemu zaangażowaniu pamięć o polskich bohaterach może być przekazywana kolejnym pokoleniom. Dziękuję wszystkim organizacjom polonijnym pielęgnującym pamięć o szlaku bojowym 1. Dywizji Pancerniej dowodzonej przez generała Stanisława Maczka.

Korzystając z okazji, chciałbym wyrazić swoją szczerą wdzięczność dzieciom Polskich żołnierzy, którzy po wojnie osiedlili się na terenie Belgii. Niektórzy z Was są aktywnymi członkami Stowarzyszenia Polskiej Dywizji Pancerniej w Belgii. Wasze poświęcenie, tak samo jak i zaangażowanie Stowarzyszenia na rzecz kultywacji pamięci o Polskich żołnierzach, zasługuje na najwyższe uznanie.

Jestem również niezmiernie wdzięczny Burmistrzowi Lommel i lokalnym władzom Flandrii za Państwa nieustanne zaangażowanie w utrzymanie i konserwację miejsc pamięci, przypominających Belgom o Polskich wyzwolicielach.

Szanowni Państwo, w tym roku wrzesień przyniósł szczególnie wydarzenie przypominające okropności II wojny światowej. Kilkanaście dni temu w Markowej miała miejsce beatyfikacja rodziny Ulmów. Znaczenie tego wydarzenia wykracza poza kontekst religijny. Bestialskie zamordowanie przez Niemców Wiktorii i Józefa Ulmów oraz ich siedmiorga dzieci za ukrywanie Żydów pokazuje barbarzyństwo agresora, a także heroizm i tragedię polskiego narodu.

Szanowni Państwo, skutki wojny są zawsze odczuwane wiele lat po zakończeniu działań zbrojnych. Szanse rozwoju Polski zostały na wiele lat ograniczone z powodu strat wojennych oraz podejmowanych bez udziału naszego kraju rozstrzygnięć politycznych kończących II wojnę światową. Na tablicach umieszczonych na cmentarzu dostępny jest kod QR, który po zeskanowaniu umożliwi pobranie folderu informacyjnego dotyczącego dzisiejszej uroczystości. W folderze znajdują Państwo odnośnik do raportu na temat strat wojennych Polski spowodowanych agresją i okupacją niemiecką w latach 1939 – 1945.

Szanowni Państwo, Polska była objęta daleko idącymi skutkami II wojny światowej przez długi czas. Pogodzenie się z tragiczną i druzgocącą historią wymagało wielu zróżnicowanych kroków, łączących aspekty polityczne, prawne i ekonomiczne. Niektórzy z nich, ponieśli odpowiedzialność za zbrodnie wojenne popełnione w Polsce, lecz niektórzy, tacy jak Eilert Dieken, który wydał rozkaz zabicia polskiej rodziny Ulma za udzielanie schronienia Żydom, nigdy nie stanęli przed obliczem sprawiedliwości.

Po roku 1945 wielu Niemców zaprzeczało, że ich kraj był odpowiedzialny za wojnę. Przez lata świadomość narodu niemieckiego zmieniła się w tym zakresie, ale polityczne deklaracje i symboliczne gesty nie są wystarczające dla zbudowania lepszej przyszłości. Z tego powodu Polski rząd wezwał Niemcy do zapłacenia reparacji i rekompensaty za II wojnę światową.

Szanowni Państwo, dziękując wszystkim za przybycie na dzisiejsze uroczystości chciałbym przywołać osobę, której dzisiaj tutaj bardzo brakuje. Dokładnie tydzień temu odeszła od nas Pani Yvette Popławska – poetka i aktywna działaczka polonijna. Kilka godzin przed jej śmiercią miałem okazję rozmawiać z Panią Popławską przed Pomnikiem Polskich Lotników Gandawie. Opowiadała mi m.in. o swoim pobycie w Wielkiej Brytanii na uroczystościach upamiętniających prof. Andrzeja Maczka. Pani Popławska przez wiele lat swojej aktywności niosła pamięć o polskich żołnierzach walczących na Zachodzie i na pewno dziś się do nas uśmiecha widząc nas tutaj tak licznie zgromadzonych. Wspominając dziś polskich żołnierzy spoczywających w Lommel wspomnijmy także panią Yvette Popławską.

PAN RAFAŁ SIEMIANOWSKI
AMBASADOR RP
W KRÓLESTWIE BELGII
LOMMEL 24 WRZEŚNIA 2023 R.

Ambasador
Rzeczypospolitej Polskiej

ZWIĄZEK POLAKÓW W BELGI
POOLSE UNIE VAN BELGIË

ZARZĄD GŁÓWNY
HOOFDBESTUUR

PLECHTIGHEDEN OP DE OORLOGSBEGRAAFPLAATS IN LOMMEL

PROGRAMMA

ZONDAG, 24 SEPTEMBER

13:15 CEREMONIE VAN BLOEMEN NEERLEGGING BIJ
HET STANDBEELD VAN DE SLACHTOFFERS VAN
DE I EN II WERELDOORLOG

14.00 BEGIN VAN DE PLECHTIGHEDEN OP DE
OORLOGSBEGRAFPLAATS IN LOMMEL

14:15 AANKOMST VAN DE VERTEGENWOORDIGER
VAN ZIJNE MAJESTEIT DE KONING VAN BELGIË

- AFSPELEN VAN DE NATIONALE VOLKSLIEDEREN VAN
KONINGRIJK BELGIË EN REPUBLIEK VAN POLEN
- AANSTEKEN VAN DE FAKKEL
- TOESPRAAK VAN DE BURGEMEESTER VAN DE STAD
LOMMEL
- TOESPRAAK VAN DE AMBASSADEUR VAN DE
REPUBLIEK POLEN IN HET KONINKRIJK BELGIË
- ARTISTIEK PROGRAMMA UITGEVOERD DOOR DE
LEERLINGEN VAN DE POOLSE SCHOOL VAN
GENERAAL STANISLAW MACZEK BIJ DE AMBASSADE
VAN DE REPUBLIEK VAN POLEN IN BRUSSEL MET
ZETEL IN ANTWERPEN
- GEBED VOOR DE VREDE
- MINUUT STILTE
- NEERLEGGING VAN KRANSEN EN BLOEMBOEKETTEN
- LAST POST
- VERLATING VAN DE VLAG EN DE EREWACHT
- BEËINDIGING VAN DE PLECHTIGHEDEN DOOR
INSCHRIJVING VAN DE UITGENODIGDE GASTEN IN
HET GEDENKBOEK

**TOESPRAAK MR BOB NIJS
BURGEMEESTER VAN LOMMEL**

**PLECHTIGHEID POOLS MILITAIR KERKHOF,
LOMMEL 24 SEPTEMBER 2023**

Geachte heer ambassadeur Siemianowski

Geachte oudstrijders

Beste genodigden

Beste Poolse vrienden

Ik zie jullie hier natuurlijk niet voor het eerst.

Ook al is de reden waarom we elkaar jaarlijks rond deze periode ontmoeten allesbehalve plezierig, daarom moet onze ontmoeting telkens niet minder hartelijk zijn. Het is een ontmoeting tussen vrienden.

Een ontmoeting tussen België en Polen, tussen twee bevriende landen, waarbij ik ook moet benadrukken dat we telkens vereerd zijn met een afgevaardigde van het koningshuis.

Maar bovenal moet ik zeggen: onze ontmoeting hier elk jaar, is bijzonder nodig. Zelfs nu meer dan ooit.

We komen hier elk jaar minstens één keer samen om een grote eer te brengen aan de Poolse bevrijders van de 1ste Poolse Pantserdivisie van generaal Stanisław Maczek.

Het is een postume eer die we elk jaar moeten herhalen, voor deze 257 jongemannen die hun leven hebben gegeven voor een vrij Europa.

En ik zei het al. We zien elkaar niet voor het eerst. Veel van jullie zijn hier al geweest en daarom moet ik jullie onze stad, ons geliefde Lommel, wellicht niet meer voorstellen.

Maar vandaag kan ik niet anders dan één belangrijke zaak over ons stadje te benadrukken.

Lommel is een grensstad. In de geschiedenis is een grens altijd belangrijk geweest.

Zo kunnen we zeggen dat Lommel, voor het stopzetten van de agressor en om Europa te bevrijden, een belangrijke plek is geweest.

Nog geen kilometer van hier verwijderd is een brug, die we vandaag kennen als Joe's Bridge, die op 10 september 1944 werd veroverd. Zo kregen de geallieerden met onder andere de Irish Guards een belangrijke doorgang naar Nederland. Want de grens ligt maar een paar honderd meter verder.

Helaas duurde nog tot mei 1945, tot na een gruwelijke winteroorlog, vooraleer we terug over een vrij Europa konden spreken.

Ik haal bewust die grens aan, want over grenzen valt ook vandaag veel te zeggen.

Aan jullie oostgrens speelt zich vandaag al anderhalf jaar een verschrikkelijk drama af.

Zevenenzeventig jaar na het einde van Wereldoorlog II werd Europa opnieuw betrokken in een gruwelijke oorlog.

Zevenenzeventig jaar na het einde van Wereldoorlog II, heeft een agressor opnieuw een vrij Europees land aangevallen.

Een aanval met verschrikkelijke gevolgen. Miljoenen Oekraïense burgers zijn op de vlucht, terwijl hun leger hun uiterste best doet om stand te houden tegen die agressor.

Het aantal Oekraïners dat vanwege de Russische invasie naar Polen is gevlucht, heeft de grens van 4 miljoen mensen gepasseerd.

Ook Lommel vangt Oekraïense vluchtelingen op. Bij gewone gezinnen, die hun hart openstellen voor mensen in nood.

Want als Wereldoorlog II ons iets heeft geleerd, is dat we nooit mogen aarzelen om onze goede burens, vredelievende Europeanen, te helpen waar het nodig is.

Goede vrienden zijn er voor elkaar. Zoals wij hier vandaag samen zijn.

Daarom wil ik vandaag ook de vele Poolse burgers een grote eer toekennen, voor hun werk en de heldhaftige opvang van oorlogsvluchtelingen uit jullie buurland.

Opnieuw is het Polen dat van heel dichtbij te maken heeft met een verschrikkelijke oorlog.

Ik moet het jullie natuurlijk niet vertellen, maar in de Tweede Wereldoorlog kwamen 5,7 miljoen Polen om het leven. Het hoogste percentage van welk bezet land ook, maar liefst 16,5 % van zijn bevolking. Een verschrikkelijk tol.

Toch hebben heel wat Poolse jongemannen meegevochten met de geallieerden, hier en in heel Europa, om ons continent te bevrijden.

Jullie zijn voorgegaan in die strijd.

En jullie weten ook wat er dan wordt gezegd: Polen stond toen, en staat vandaag opnieuw, aan de goede kant van de geschiedenis.

En welke kant van de geschiedenis dat is, daar bestaat maar één antwoord op.

Het is de kant van de vrijheid.

Want ook al zijn deze 257 jongemannen stille getuigen, we mogen vandaag de verschrikkelijke gebeurtenissen in jullie buurland niet stil houden.

Ik spreek jullie toe om de stilte te doorbreken.

Samen met mij spreekt vandaag ook de ambassadeur van Polen in ons land, dhr. Rafał Siemianowski, met dezelfde doelstelling.

Enkele jaren geleden heeft hier ook onze koning Filip en de Poolse president Duda gesproken. Telkens met dezelfde reden.

Laat ons dat samen blijven doen. Blijven spreken.

Vandaag, morgen en in de toekomst.

Want vrijheid verdraagt geen stilte.

Een democratie verdraagt geen stilte.

In een vrij land, in een democratie, spreken we met elkaar.

Vrije woorden, daar begint het mee.

Vrijheid is ons hoogste en belangrijkste goed.

Dat hadden deze 257 helden uit Polen ook heel goed begrepen.

Ik wil ze dan ook een heldengroet brengen. Een zeer dankbare en welgemeende heldengroet.

Een groet en eer voor alle Poolse helden die hier hun laatste rustplaats kregen.

Dank jullie wel.

Voor jullie en onze vrijheid.

MR BOB NIJS
BURGEMEESTER VAN LOMMEL
LOMMEL 24 SEPTEMBER 2023

Embassy
of the Republic of Poland
in Brussels

**TOESPRAAK VAN DE HEER RAFAL
SIEMIANOWSKI, DE AMBASSADEUR
VAN DE REPUBLIEK POLEN BIJ HET
KONINKRIJK BELGIË**

**PLECHTIGHEID POOLS MILITAIR KERKHOF
24 SEPTEMBER 2023**

Excellentie, Geachte Burgemeester,
Dames en Heren,

We zijn hier vandaag bijeengekomen op de Poolse Oorlogsbegraafplaats in Lommel om de 79e verjaardag van de bevrijding van Vlaanderen te herdenken, waarin de 1e Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanislaw Maczek een cruciale rol speelde.

Dames en heren, ik ben diep onder de indruk dat zoveel van mijn landgenoten opnieuw naar Lommel zijn afgezakt om hulde te brengen aan de Poolse soldaten die hun leven hebben gegeven in de strijd tegen de Duitse agressor. Dit is het bewijs dat onze Poolse geschiedenis en de heldhaftigheid van onze voorouders, de Polen verenigt, zowel degenen die in hun thuisland wonen als degenen die over de hele wereld verspreid zijn. September is een bijzondere maand waarin we veel tragische en heldhaftige episodes van de Tweede Wereldoorlog herdenken. Op 1 september 1939 begon met de Duitse agressie tegen Polen de vreselijkste oorlog in de wereldgeschiedenis. We herinneren ons de heldhaftige verdedigers van het Poolse postkantoor in Gdańsk, we herinneren ons de soldaten die Westerplatte verdedigden en we herinneren ons de burgerslachtoffers van de luchtaanvallen op Wieluń tijdens de ochtend van 1 september 1939. Wat de Duitsers toen ontketenden was geen gewone oorlog, het was barbaarsheid en terreur.

Op 17 september werd Polen aangevallen door de Sovjet-Unie. Dit markeerde een nieuw hoofdstuk in de tragedie van het Poolse volk. Vanaf dat moment werkten twee misdadige regimes hand in hand om de Poolse staat te vernietigen en het Poolse volk uit te roeien.

September is ook de maand waarin we in België in het bijzonder denken aan de Poolse bevrijders van Vlaanderen. In de afgelopen weken heb ik samen met mijn medewerkers steden bezocht die zijn bevrijd door de divisie van generaal Maczek, en vrijwel overal bij de herdenkingsceremonies hebben we vertegenwoordigers van de Belgische Poolse gemeenschap ontmoet. Ik wil u bedanken voor uw aanwezigheid en betrokkenheid. In het bijzonder dank ik de Poolse scholen en gemeenschapsscholen voor hun aanwezigheid op deze begraafplaats en op andere herdenkingsplaatsen in Vlaanderen. Dankzij uw betrokkenheid kan de herinnering aan Poolse helden worden doorgegeven aan volgende generaties. Ik bedank alle Poolse organisaties die de herinnering aan het gevechtspad van de 1e Poolse Pantserdivisie onder leiding van Generaal Stanisław Maczek in stand houden.

Bij deze gelegenheid wil ik ook mijn oprechte dank uitspreken aan de kinderen van Poolse soldaten die zich na de oorlog in België hebben gevestigd. Sommigen van jullie zijn actieve leden van de Vereniging van de Eerste Poolse Pantserdivisie. Jullie toewijding, evenals het hele engagement van de Vereniging om de herinnering aan Poolse soldaten te behouden, verdient de hoogste erkenning.

Ik ben ook zeer dankbaar aan de burgemeester van Lommel en de lokale autoriteiten in Vlaanderen voor jullie voortdurende betrokkenheid bij het behoud van de herdenkingsplaatsen die de Belgische bevolking herinneren aan de Poolse bevrijders.

Dames en heren, dit jaar bracht september een bijzondere gebeurtenis met zich mee die herinnert aan de gruwelijkheden van de Tweede Wereldoorlog. Enkele dagen geleden vond in Markowa de zaligverklaring van de familie Ulma plaats. De betekenis van dit evenement gaat veel verder dan de religieuze context. De beestachtige moord door de Duitsers op Wiktoria en Józef Ulma en hun zeven kinderen, omdat ze Joden verborgen hielden, toont de barbaarsheid van de agressor, maar ook de heldhaftigheid en de tragedie van het Poolse volk.

Dames en heren, Polen werd lange tijd getroffen door de verstrekkende gevolgen van de Tweede Wereldoorlog. Voor de verwerking van deze tragische en verwoestende geschiedenis waren vele verschillende stappen nodig, waaronder juridische, politieke en economische aspecten. Sommigen verantwoordelijken voor de oorlogsmisdaden in Polen werden ter verantwoording geroepen, maar anderen, waaronder Eilert Dieken, die opdracht gaf om de Poolse familie Ulma, die onderdak bood aan Joden, te vermoorden werden nooit berecht. Na 1945 verwierpen veel Duitsers de verantwoordelijkheid van hun land voor de oorlog. Na verloop van tijd veranderde het Duitse bewustzijn in dit opzicht, maar politieke verklaringen en symbolische gebaren zijn niet genoeg om een betere toekomst op te bouwen. Om deze reden heeft de Poolse regering Duitsland opgeroepen om herstelbetalingen en compensaties te betalen voor de Tweede Wereldoorlog.

Dames en heren, terwijl ik iedereen bedank voor de aanwezigheid tijdens de ceremonie van vandaag, wil ik graag een persoon in herinnering brengen die hier vandaag ontbreekt. Precies een week geleden verliet mevrouw Yvette Popławska ons - een dichteres en actieve lid van de Poolse gemeenschap. Enkele uren voor haar dood had ik de gelegenheid om met mevrouw Popławska te spreken bij het Monument voor de Poolse Piloten in Gent. Ze vertelde me onder andere over haar verblijf in het Verenigd Koninkrijk tijdens ceremonies ter herdenking van professor Andrzej Maczek. Mevrouw Popławska was vele jaren actief in het voortzetten van de herinnering aan de Poolse soldaten die in het Westen vochten, en ze lacht ons vandaag zeker toe nu ze ons hier zo talrijk verzameld ziet. Laten we vandaag bij het herdenken van de Poolse soldaten die in Lommel rusten ook stilstaan bij mevrouw Yvette Popławska.

**MR RAFAL SIEMIANOWSKI,
DE AMBASSADEUR
VAN DE REPUBLIEK POLEN BIJ
HET KONINKRIJK BELGIË**

LOMMEL 24 SEPTEMBER 2023

Ambasador
Rzeczypospolitej Polskiej

ZWIĄZEK POLAKÓW W BELGII
POOLSE UNIE VAN BELGIË

ZARZĄD GŁÓWNY
HOOFDBESTUUR

OFFICIAL CEREMONY AT THE MILITARY CEMETERY IN LOMMEL

PROGRAMME

SUNDAY, 24TH SEPTEMBER

13:15 CEREMONY AT THE MONUMENT OF THE FIRST AND SECOND WORLD WAR

14.00 BEGINNING OF THE CEREMONY AT THE WAR CEMETERY IN LOMMEL

- ARRIVAL OF THE REPRESENTATIVE OF HIS MAJESTY THE KING AT THE CEMETERY
- BELGIAN AND POLISH NATIONAL ANTHEMS
- LIGHTNING OF THE TORCH
- SPEECH OF MR. BOB NIJS, MAYOR OF THE CITY OF LOMMEL
- SPEECH OF MR. RAFAL SIEMIANOWSKI AMBASSADOR OF THE REPUBLIC OF POLAND TO THE KINGDOM OF BELGIUM
- SHORT ARTISTIC PROGRAM PERFORMED BY POLISH SCHOOLCHILDREN FROM ANTWERP
- PRAYER FOR PEACE
- MINUTE OF SILENCE
- FLOWER TRIBUTE
- LAST POST
- RELEASE OF FLAGS
- SIGNING OF THE GOLDEN BOOK

**SPEECH OF BOB NIJS MR BOB NIJS
MAYOR OF THE CITY OF LOMMEL**

**CEREMONY AT THE POLISH MILITARY CEMETERY,
LOMMEL 24TH SEPTEMBER 2023**

Dear Mr Ambassador Siemianowski
Dear veterans
Dear guests
Dear Polish friends

I am obviously not seeing you here for the first time.
Although the reason for our annual gathering during this period is far from pleasant, our meeting should always be warm and heartfelt.

It is a meeting among friends. A meeting between Belgium and Poland, two allied nations. I must also emphasize our honor in having a representative from the Royal Family join us each time.

But above all, I must say that our annual gathering here is more necessary than ever, especially now. We come together at least once a year to pay great tribute to the Polish liberators of the 1st Polish Armored Division under General Stanisław Maczek. It is a posthumous honor that we must repeat each year for these 257 young men who gave their lives for a free Europe. And as I mentioned earlier, we are not meeting for the first time. Many of you have been here before, so I may not need to introduce our city, our beloved Lommel, to you.

However, today, I cannot help but emphasize one important aspect of our town. Lommel is a border town, and throughout history, borders have always held significance. Lommel played an important role in stopping the aggressor and liberating Europe. Less than a kilometer from here is a bridge we now know as Joe's Bridge, which was captured on September 10, 1944. This allowed the Allies, including the Irish Guards, crucial passage into the Netherlands, as the border is just a few hundred meters away. Unfortunately, it was not until May 1945, after a harsh winter war, that we could truly speak of a free Europe again.

I mention that border deliberately, because there is much to say about borders today as well.

On your eastern border today a terrible drama has been taking place for a year and a half. Seventy-seven years after the end of World War II, Europe is once again embroiled in a gruesome war. Seventy-seven years after the end of World War II, an aggressor again attacked a free European country. An attack resulting in devastating consequences.

Millions of Ukrainian civilians are fleeing, while their army is doing its utmost to resist the aggressor. The number of Ukrainians fleeing to Poland due to the Russian invasion has surpassed 4 million people.

Lommel, too, is hosting Ukrainian refugees, with ordinary families opening their hearts to those in need.

If World War II taught us anything, it is that we must never hesitate to help our good neighbors, peaceful Europeans, where it is needed. Good friends are there for each other, just as we are here today.

Therefore, today, I also want to honor the many Polish citizens for their work and heroic assistance to war refugees from your neighboring country.

Once again, it is Poland that faces a terrible war at very close proximity. I don't need to remind you, but during World War II, 5.7 million Poles lost their lives. The highest percentage of any occupied country, a devastating toll of 16.5% of its population.

Nevertheless, many Polish young men fought alongside the Allies here and throughout Europe to liberate our continent. You led the way in that fight.

And you know what is said about that: Poland stood then, and stands today, on the right side of history.

There is only one answer to which side of history that is: the side of freedom.

Even though these 257 young men are silent witnesses, we must not remain silent about the terrible events in your neighboring country. I address you to break the silence.

Today, the Ambassador of Poland in our country, Mr. Rafal Siemianowski, joins me in speaking with the same purpose. A few years ago, our King Philippe and the Polish President Duda also spoke here, with the same reason.

Let us continue to do that together, to keep speaking today, tomorrow, and in the future.

Because freedom cannot tolerate silence. A democracy cannot tolerate silence. In a free country, in a democracy, we speak with each other. Free words, that's where it begins. Freedom is our highest and most important good.

These 257 heroes from Poland understood that very well. So, I want to extend a hero's salute to them, a very grateful and heartfelt hero's salute.

A salute and honor for all the Polish heroes who found their final resting place here.

Thank you all.

For your and our freedom.

MR BOB NIJS
MAYOR OF THE CITY OF LOMMEL
LOMMEL 24TH SEPTEMBER 2023

Embassy
of the Republic of Poland
in Brussels

**SPEECH OF MR RAFAL SIEMIANOWSKI
AMBASSADOR OF THE REPUBLIC OF POLAND
TO THE KINGDOM OF BELGIUM**

**CEREMONY AT THE POLISH MILITARY CEMETERY,
LOMMELE 24TH SEPTEMBER 2023**

Excellency, Dear Mayor,
Ladies and Gentlemen,

We have gathered here today at the Polish War Cemetery in Lommel to commemorate the 79th anniversary of the liberation of Flanders in which the 1st Polish Armoured Division of General Stanisław Maczek played an instrumental role.

Ladies and gentlemen, I am deeply impressed that so many of my compatriots have once again come to Lommel to pay tribute to the Polish soldiers who gave their lives in the fight against the German aggressor. This demonstrates that our Polish history and the heroism of our ancestors unite Poles both in the homeland and those scattered around the world. September is a special month in which we recall many tragic and heroic episodes of World War II. On September 1, 1939, the German aggression against Poland initiated the most terrible war in world history. We remember the heroic defenders of the Polish Post Office in Gdansk, we remember the soldiers defending Westerplatte, and we remember the civilian casualties of the bombings in Wieluń on the morning of September 1, 1939. What the Germans unleashed at that time was not just a war; it was barbarism and terror.

On September 17, Poland was attacked by the Soviet Union, marking another stage of tragedy for the Polish nation. From that moment on, two criminal regimes worked hand in hand to destroy Polish statehood and sought to annihilate the Polish people.

Finally, September is also the month when, especially here in Belgium, we remember the Polish liberators of Flanders. In recent weeks, along with my colleagues, we visited towns liberated by General Maczek's division, and almost everywhere at the commemorative ceremonies, we met representatives of the Belgian Polish community. I thank you for your presence and engagement.

I especially thank the Polish schools and community schools for their presence at this cemetery and other memorial sites in Flanders. Thanks to your involvement, the memory of Polish heroes can be passed on to future generations. I thank all Polish organizations that cherish the memory of the 1st Armoured Division led by General Stanislaw Maczek. Taking this opportunity, I would like to express my sincere gratitude to the children of the Polish soldiers who settled down in Belgium after the war. Some of you are active members of the Association of the Polish First Armoured Division, Belgium. Your dedication as well as the whole Association's commitment to cultivate the memory of the Polish soldiers deserves the highest recognition.

I am also very grateful to the Mayor of Lommel and to the local authorities in Flanders for your continuous involvement in preserving the memorial sites reminding the Belgian people of the Polish liberators.

Ladies and gentlemen, this September brought a special event that reminds us of the horrors of World War II. Just a few days ago, the Ulmów family was beatified in Markowa. The significance of this event goes beyond religious context. The brutal murder of Wiktoria and Józef Ulmów, along with their seven children, by the Germans for hiding Jews, illustrates the barbarity of the aggressor and the heroism and tragedy of the Polish nation.

Ladies and gentlemen, the consequences of war are always felt many years after the end of hostilities. The prospects for Poland's development were limited for many years due to wartime losses and political decisions that concluded World War II and were made without our country's participation. A QR code is available on the information boards located at the cemetery, after scanning it, you can download an information folder about today's ceremony. In the folder, you will find a link to a report on Poland's war losses caused by German aggression and occupation from 1939 to 1945.

Ladies and Gentlemen, Poland was affected by the far-reaching consequences of the Second World War for a long time. Coming to terms with such a tragic and devastating history has required many different steps, including judicial, political, and economic aspects. Some of those responsible for the war crimes committed in Poland were held accountable but others, including Eilert Dieken who ordered to kill the Polish Ulma family giving shelter to the Jews, were never brought to justice. After 1945 many Germans rejected their country's responsibility for the war. Over time German awareness in this regard changed but political declaration and symbolic gesture are not enough to build a better future. For this reason, the Polish government called upon Germany to pay reparations and compensation for the Second World War.

Ladies and gentlemen, thanking everyone for their presence at today's ceremony, I would like to recall a person who is sorely missed here today. Exactly one week ago, Mrs. Yvette Popławska passed away - a poet and active member of the Polish community. Just a few hours before her passing, I had the opportunity to speak with Mrs. Popławska in front of the Monument to Polish Airmen in Ghent. She told me about her time in the United Kingdom during the ceremonies commemorating Professor Andrzej Maczek. For many years, Mrs. Popławska carried the memory of Polish soldiers fighting in the West, and she is surely smiling down on us today, seeing us gathered here in such large numbers. As we remember the Polish soldiers resting in Lommel today, let us also remember Mrs. Yvette Popławska.

**MR RAFAL SIEMIANOWSKI
AMBASSADOR OF THE REPUBLIC
OF POLAND
TO THE KINGDOM OF BELGIUM
LOMDEL 24TH SEPTEMBER 2023**

**POBIERZ RAPORT O STRATACH PONIESIONYCH PRZEZ
POLSKĘ W WYNIKU AGRESJI I OKUPACJI NIEMIECKIEJ W
CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ 1939-1945, ZAWIERAJĄCY
WYSOKOŚĆ ODSZKODOWAŃ I REPARACJI WOJENNYCH
WYLICZONYCH PRZEZ EKSPERTÓW INSTYTUTU STRAT
WOJENNYCH IM. JANA KARSKIEGO.**

**DOWNLOAD A REPORT ON THE LOSSES SUSTAINED BY
POLAND AS A RESULT OF GERMAN GERMAN AGGRESSION
AND OCCUPATION DURING THE SECOND WORLD WAR
1939 - 1945, INCLUDING THE AMOUNT OF COMPENSATION
AND WAR REPARATIONS CALCULATED BY THE EXPERTS
OF THE JAN KARSKI INSTITUTE FOR WAR LOSSES.**

AMBASADA RP W BRUKSELI SKŁADA PODZIĘKOWANIA
WŁADZOM MIASTA LOMMEL, ZWIĄZKOWI POLAKÓW W BELGII
ORAZ WSZYSTKIM OSOBOM ZAANGAŻOWANYM
W PRZYGOTOWANIE DZISIEJSZYCH UROCZYŚĆCI.

DE AMBASSADE VAN DE REPUBLIEK POLEN IN BRUSSEL
WIL HAAR DANK UITDRUKKEN AAN DE STAD LOMMEL,
DE POOLSE UNIE IN BELGIË EN AAN ALLEN DIE HEBBEN
MEEGEHOLPEN AAN DE ORGANISATIE VAN DIT EVENEMENT.

THE EMBASSY OF THE REPUBLIC OF POLAND IN BRUSSELS
WOULD LIKE TO THANK TO THE CITY OF LOMMEL,
THE ASSOCIATION OF POLES IN BELGIUM,
AS WELL AS TO ALL THOSE WHO HELPED ORGANIZE THIS
EVENT.

Lommel

**POLSKI CMENTARZ WOJENNY W LOMMEL
NIEDZIELA, 24 WRZEŚNIA 2023 R.**

**POOLSE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS
LOMMEL, ZONDAG, 24 SEPTEMBER 2023**

